

МВС України
Харківський національний університет внутрішніх справ

**НАЦІОНАЛЬНІ ТА МІЖНАРОДНІ
МЕХАНІЗМИ ЗАХИСТУ
ПРАВ ЛЮДИНИ**

Тези доповідей
Всеукраїнського круглого столу

(м. Харків, 20 квітня 2016 р.)

Харків 2016

УДК 342.7(477)+341.231.14
ББК 67.9(4УКР)300.32+67.511.3
НЗ5

Оргкомітет конференції:

Головко О. М. – перший проректор Харківського національного університету внутрішніх справ (голова);
Марчук М. І. – завідувач кафедри конституційного та міжнародного права факультету № 4 (кіберполіції) ХНУВС (заступник голови);
Радченко О. І. – доцент кафедри конституційного та міжнародного права факультету № 4 (кіберполіції) ХНУВС (секретар);
Мірошніченко О. С. – начальник відділу організації наукової роботи ХНУВС;
Полховський О. М. – начальник інформаційно-технічного відділу ХНУВС;
Процих Т. О. – директор загальної бібліотеки ХНУВС;
Тарасенко В. М. – начальник відділу організації служби ХНУВС;
Щербачова І. В. – начальник відділу зв'язків з громадськістю ХНУВС.

*Друкується за рішенням оргкомітету
відповідно до доручення ХНУВС від 22.02.2016 № 16.*

Національні та міжнародні механізми захисту прав
НЗ5 людини : тези доп. Всеукр. круглого столу (м. Харків, 20 квіт.
2016 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. –
Харків, 2016. – 216 с.

Збірник склали тези наукових доповідей учасників всеукраїнського круглого столу, присвяченого проблемам захисту прав і свобод людини.

Для науковців, правоохоронців-практиків, слухачів, курсантів та студентів юридичних вузів.

УДК 342.7(477)+341.231.14
ББК 67.9(4УКР)300.32+67.511.3

*Матеріали викладені в авторській редакції з незначними
коректорськими правками.*

ЗМІСТ

Сокуренко В. В.	
Права людини як фундаментальна цінність.....	7
Головко О. М.	
Гідність людини як моральна основа її прав	10
Бандурка О. М.	
Політичні партії як інститути громадянського суспільства	12
Райнін І. Л.	
Розвиток системи охорони здоров'я населення як реалізація права громадян на здоров'я.....	15
Безпалова О. І.	
Взаємодія України та Європейського Союзу у сфері захисту прав людини..	18
Боняк В. О.	
Реальність прав, свобод, обов'язків, людини і громадянина як принцип діяльності органів охорони правопорядку України	22
Зінченко О. В.	
Недоторканність майна громадян у конституціях африканських країн	26
Магновський І. Й.	
Гарантії прав і свобод людини та громадянина, їх сутність (теоретичне узагальнення).....	29
Мельник К. Ю.	
Право на працю: міжнародні стандарти та українська реальність.....	31
Музичук О. М.	
Забезпечення прав особи під час закінчення досудового розслідування	34
Проневич О. С., Проневич Т. М.	
Інститут омбудсмена в німецькій поліції як додатковий інструмент забезпечення прав і свобод окремих соціально вразливих категорій населення	37
Синявська О. Ю.	
До питання суб'єктивних публічних прав, свобод і законних інтересів приватних осіб в адміністративному праві	41
Сыроед Т. Л.	
Концепція гендерної проблематики в аспекте підтримання миру та безпеки.....	45
Бакумов О. С.	
Активне виборче право та електоральна поведінка: досвід США	48
Бандурка А. С.	
Кримінальна відповідальність за порушення виборчих та референдних прав .	50
Варунц Л. Д.	
Конституційне правосуддя: досвід Канади.....	53
Ващук Ю. О.	
Захист прав людини – основний пріоритет відомчої правотворчої політики..	56
Войціховський А. В.	
Європейський механізм протидії торгівлі людьми	59
Галан В. О.	
Участь інституційної системи Європейського Союзу у сфері протидії дискримінації.....	62
Голубов А. Є.	
Забезпечення прав і свобод людини органами системи кримінальної юстиції України як пріоритет їх діяльності.....	65

Гринюк В. О. Розуміння обвинувачення у кримінальному процесі в розрізі додержання прав і свобод людини.....	68
Гришко Л. М. Зміст права на свободу думки і слова.....	71
Гудзь Л. В. Проблеми співвідношення норм міжнародного і національного виборчого законодавства України	73
Гудзь Т. І. Проблеми правового регулювання та забезпечення права на мирні зібрання в Україні.....	76
Даниленко А. В., Кочура О. О. Окремі аспекти реалізації положень засади національної мови у кримінальних провадженнях за участі німих, глухих і глухонімих.....	79
Каленіченко Л. І. Форми (класифікація) соціальної відповідальності	81
Кобзєва Т. А. Реалізація громадськими суб'єктами прав щодо управління фінансами	84
Колісник Т. В. Характеристика мандату ООН на проведення миротворчої місії	87
Коломієць Ю. М. Права людини як основа громадянського суспільства.....	90
Коломосць Н. В. Система адміністративно-правового захисту прав дитини в Україні	93
Коровайко О. І. Реалізація міжнародних стандартів кримінального судочинства в судовому провадженні	95
Коцан І. Д. Історія експертно-криміналістичної служби органів внутрішніх справ на Черкащині	98
Криворучко Л. С. Актуальні питання дотримання прав людини в Україні протягом 2015–2016 років	101
Кучук А. М. Права людини: універсальні чи регіональні?.....	103
Лазарєв В. В. Основні підходи до розуміння поняття громадянства	106
Логвиненко І. А. Права і свободи людини в Українській державі (квітень–грудень 1918 року). 108	
Мандичев Д. В. Адміністративно-правові принципи діяльності господарських судів України у системі правозахисних гарантій	110
Марков В. В., Куцолабський Д. А. Принцип верховенства права як ціннісна складова захисту прав і свобод людини.....	113
Марчук М. І. Проблеми реалізації принципу релігійної нейтральності органів державної влади Республіки Польща	116
Мураховська Т. Є. Становлення галузі соціального права	119

Пампура М. В.	
Поняття та види функцій правосвідомості як елемента правозахисного механізму.....	123
Радченко О. І.	
Децентралізація та деконцентрація влади: співвідношення понять	126
Сапейко Л. В.	
Дотримання прав боржника під час накладення арешту на майно	128
Селюков В. С.	
Питання правового забезпечення проходження первинної професійної підготовки патрульною поліцією в Україні.....	130
Сергєєв А. А.	
Забезпечення прав людини в контексті реформування МВС	132
Слинько Д. В.	
Джерела процесуального права.....	135
Тітов Є. Б.	
Концепція відповідальності міжнародних організацій	138
Тітов І. Б.	
Теоретичні та практичні проблеми подвійного (множинного) громадянства.....	141
Устименко О. С.	
Загальна характеристика стандартів професійної поведінки працівників поліції в Англії та Уельсі.....	145
Федосова О. В.	
Правові основи забезпечення прав неповнолітнього у кримінальному провадженні	148
Філяніна Л. А.	
Захист свідків, потерпілих та інших осіб, які сприяють кримінальному судочинству під час судового розгляду.....	151
Аюпова Р. М.	
Господарські суди у національному механізмі захисту прав людини.....	154
Батраченко О. В.	
Удосконалення організаційно-штатної структури Національної поліції як суб'єкта забезпечення публічної безпеки і порядку	156
Большіт Ю. Л.	
Державна фіскальна служба України у системі суб'єктів правоохоронної діяльності	159
Бурбика В. О.	
Характеристика взаємодії органів місцевого самоврядування з правоохоронними органами у розрізі додержання прав і свобод людини у правоохоронній діяльності	161
Волощук Я. О.	
Кіберполіція як запорука боротьби з порушеннями права людини на інформацію: міжнародний досвід та проблеми національного законодавства	164
Гільбурт А. М.	
Гуманістичні засади правової політики України.....	166
Грушевський В. А.	
Особливості забезпечення прав людини регіональними управліннями Державної фіскальної служби України	169

Дякова О. О.	
Правова культура поліцейського в контексті формування «європейської» правової системи України	171
Дьомін В. О.	
Запровадження інституту префектів як елемента проекту змін до Конституції щодо децентралізації	173
Євдокіменко С. А.	
Особливості здійснення військовими прокуратурами нагляду за додержанням і застосуванням законів у сфері оборонно-промислового комплексу	175
Ластович Д. М.	
Адміністративно-правовий статус поліції як суб'єкта захисту прав людини .	178
Логвиненко Є. С.	
Права людини і громадянина у конституційних актах Української Центральної Ради	181
Михайлов М. Б.	
Безпосередня демократія як організаційно-правова основа взаємодії суспільства та держави	183
Михайлова Ю. О.	
Суддівське самоврядування як елемент механізму забезпечення права особи на незалежний суд.....	186
Мушая Є. Л.	
Національна стратегія України у сфері прав людини	188
Негодченко В. О.	
Діяльність Національної поліції України щодо реалізації державної інформаційної політики.....	190
Носіков Д. М.	
До питання про фіскальні права особи.....	193
Орлова О. Ю.	
Безумовний основний дохід як механізм реалізації достатнього життєвого рівня.....	195
Пшинник О. В.	
Захист прав і свобод людини як пріоритет протидії економічній злочинності (адміністративно-правовий аспект)	198
Рунова В. В.	
Місце та особливості господарських судів у правоохоронній системі України	200
Сагун А. В.	
Забезпечення законності службової діяльності в судовій системі: уточнення термінології.....	203
Соловей Н. С.	
Комунальна власність в Україні як право територіальної громади на власність	206
Субота С. І.	
Форми і принципи взаємодії поліції та громадянського суспільства	208
Шатерніков М. І.	
Адміністративні повноваження господарських судів у системі національного правозахисного механізму.....	210
Южека Р. С.	
Взаємна обізнаність наречених про стан здоров'я за сімейним законодавством України	212

окупація частини території України, бойові дії в окремих районах Донецької та Луганської областей та внутрішні міграційні процеси, які цим викликані. Все це не може не впливати негативним чином на стан дотримання права на працю. Зокрема, користуючись вищезазначеними обставинами, сьогодні роботодавці все частіше необгрунтовано відмовляють в прийнятті на роботу, примушують працівників працювати без укладення трудового договору, доручають працівникам роботу, не передбачену трудовим договором, змінюють істотні умови праці без дотримання відповідних вимог, порушують вимоги законодавства при звільненні.

Такий стан справ обумовлений відсутністю системної роботи правоохоронних та інших державних органів з виявлення та покарання осіб, винних у зазначених правопорушеннях. Не може не сприяти цьому й зниження авторитету професійних спілок у державі, їх формальне ставлення до захисту трудових прав своїх членів.

Отже, виходячи з вищезазначеного, сьогодні є надважливим вжити заходів, з одного боку, щодо посилення юридичних гарантій права людини на працю, а з іншого – щодо забезпечення ефективної діяльності уповноважених державних органів та їх посадових осіб із реалізації існуючих гарантій цього права. Зокрема, є необхідним здійснити ряд законодавчих та організаційних заходів, спрямованих на недопущення праці без укладення трудового договору, доручення працівнику роботи, яка не передбачена трудовим договором, та виплати заробітної плати «у конверті», а також на створення нових робочих місць. Крім цього, доцільно посилити адміністративну й кримінальну відповідальність за порушення права людини на працю.

Одержано 07.04.2016

УДК 343.102(477)

Олександр Миколайович МУЗИЧУК,

доктор юридичних наук, професор,

декан факультету № 1 (слідства)

Харківського національного університету внутрішніх справ

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ОСОБИ ПІД ЧАС ЗАКІНЧЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Вікові, соціально-психологічні особливості неповнолітнього та особливості психічного стану особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного характеру, вимагають від законодавця встановлення додаткових гарантій їх прав.

Одною з основних гарантій прав вказаних осіб є передбачення законодавством спеціального порядку закінчення досудового розслідування. Так, відповідно до ч. 1 ст. 497 КПК України, якщо під час досудового розслідування прокурор дійде висновку про можливість виправлення неповнолітнього, який обвинувачується у вчиненні кримінального проступку вперше, злочину невеликої тяжкості або необережного злочину середньої тяжкості без застосування кримінального покарання, він складає клопотання про застосування до неповнолітнього обвинуваченого примусових заходів виховного характеру і надсилає його до суду. Примусові заходи виховного характеру можуть бути застосовані і до неповнолітніх, які не досягли віку кримінальної відповідальності (ч. 5 ст. 499 КПК України). Щодо особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння, передбачене законом України про кримінальну відповідальність, у стані неосудності, або щодо особи, яка вчинила кримінальне правопорушення у стані осудності, але захворіла на психічну хворобу до постановлення вироку, досудове розслідування закінчується складанням клопотання про застосування примусових заходів медичного характеру.

Особа, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного або виховного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, їхні захисники та законні представники належать до сторони захисту (п. 19 ч. 1 ст. 3 КПК України). Тому перед тим, як розпочати складати клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, прокурору, слідчому слід виконати вимоги ст. 290 КПК України щодо відкриття матеріалів досудового розслідування стороні захисту. Механізм забезпечення прав вказаних учасників аналогічний процедурі забезпечення прав підозрюваного, який було вивчено нами у попередніх роботах. Разом з тим, слід окреслити особливості ознайомлення осіб, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного або виховного характеру з матеріалами кримінального провадження, які впливають на забезпечення їх прав та законних інтересів.

По-перше, відповідно до вимог ч. 1 ст. 290 КПК України повідомлення про закінчення досудового розслідування здійснюється лише захиснику особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного або виховного характеру. Про повідомлення безпосередньо неповнолітнього або психічно хворої особи у законі мова не йде. Разом з тим, на нашу думку, прокурор,

слідчий повинен повідомити про закінчення досудового розслідування як захисника так і особу, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного або виховного характеру. У зв'язку з тим, пропонуємо внести зміни до ч. 1 ст. 290 КПК України виклавши її у такій редакції:

«1. Визнавши зібрані під час досудового розслідування докази достатніми для складання обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру прокурор або слідчий за його дорученням зобов'язаний повідомити підозрюваному, його захиснику, законному представнику та особі, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру, а також її захиснику про завершення досудового розслідування та надання доступу до матеріалів досудового розслідування».

По-друге, як неповнолітній так і особа, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів виховного характеру відповідно до вимог ст. ст. 44, 52, 488, 507 КПК України знайомляться з матеріалами кримінального провадження в присутності захисника та законного представника. Конституційне право громадян на кваліфіковану юридичну допомогу в кримінальному провадженні щодо застосування примусових заходів медичного або виховного характеру набуває першочергового значення тому, що мова йде про захист законних інтересів осіб, які самі такий захист здійснити неспроможні взагалі або хоча б частково.

По-третє, враховуючи положення ч. 2 ст. 506 КПК України, можна зрозуміти, що коли характер розладу психічної діяльності чи психічного захворювання особи перешкоджає відкриттю матеріалів кримінального провадження, прокурор має право прийняти рішення про проведення відповідної процесуальної дії без участі такої особи. У такому випадку відкриття матеріалів кримінального провадження здійснює захисник та законний представник особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного характеру.

По-четверте, відповідно до вимог ч. 2 ст. 497 КПК України до складання клопотання про застосування до неповнолітнього примусового заходу виховного характеру прокурор повинен з'ясувати, чи не заперечують проти складання клопотання і передання його до суду неповнолітній підозрюваний і його законний представник. За наявності заперечення з боку хоча б одного з них прокурор має скласти щодо неповнолітнього обвинувальний акт, або затвердити

обвинувальний акт, складений слідчим, і передати його з реєстром матеріалів досудового розслідування та іншими додатками до суду.

Таким чином, з упевненістю можна стверджувати, що закріплення на рівні закону додаткових гарантій прав особи під час закінчення досудового розслідування складанням клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру слугує більш надійному забезпеченню прав цієї категорії учасників провадження, які більш ніж інші, потребують такого захисту.

Одержано 08.04.2016

УДК [351.74:342.72/.73](430)

Олексій Станіславович ПРОНЕВИЧ,

доктор юридичних наук, професор,

головний науковий співробітник відділу досліджень проблем

організації роботи та кадрового забезпечення в органах прокуратури

Науково-дослідного інституту Національної академії прокуратури України;

Тетяна Миколаївна ПРОНЕВИЧ,

старший викладач циклової комісії гуманітарних та соціальних дисциплін

Київського кооперативного інституту бізнесу і права

ІНСТИТУТ ОМБУДСМЕНА В НІМЕЦЬКІЙ ПОЛІЦІЇ ЯК ДОДАТКОВИЙ ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ОКРЕМИХ СОЦІАЛЬНО ВРАЗЛИВИХ КАТЕГОРІЙ НАСЕЛЕННЯ

Омбудсмен є унікальним правовим інструментом здійснення контролю за дотриманням прав і свобод людини суб'єктами владних повноважень. Не будучи альтернативним засобом правозахисту, він лише доповнює існуючу систему правових гарантій. Цей інститут, з одного боку, сприяє артикуляції та практичній реалізації позиції громадян щодо легітимності адміністративних актів і процедур, а з іншого боку, є важливим чинником зміцнення публічної довіри до адміністрації та консолідації зусиль органів публічної влади та громадянського суспільства у розбудові правової держави. Індивідуалізована діяльність омбудсмена здійснюється у рамках відносин «громадянин – адміністрація», що об'єктивно зумовлює суттєве зростання його значення в умовах імплементації концепції належного урядування, ґрунтованої на визнанні індивідуального права на належну адміністрацію.

Прагнучи максимально гарантувати права і свободи окремих соціально вразливих категорій населення (соціальних груп), у багатьох